

Bástya ucca

Törékeny testű, sápadtarcú ember volt *Petsner Ignác*, aki a múlt héten elköltözött a Rákosra, hogy végre kipihenje magát. Negyvennyolc esztendeig volt újságíró, és negyvenhárom esztendeig ült a szerkesztői asztal mellett délután négytől hajnali félháromig. Nem kicsiség ez! Olyan fáradt volt szegényke, hogy csak az örök álom tudja elfelejteni vele ezt az életet. Sohasem panaszkodott. Olyan szerény, olyan igénytelen volt. Halála előtt két nappal testében a gyilkos betegséggel, még felvászorgott a redakcióba. A fia könnyezve könyörgött neki, hogy ne menjen. Nem használ. Felment a dohányfüstös műhelybe és másnap beszállították a klinikára meghalni.

Mindent tudott. Eleven lexikon volt. És hajnalban, mikor már javában aludt és szebb holnapról álmódott Pest, és a pincében már zakatolt a rotáció: ő még ott ült holtrafáradtan karosszékeiben és pihenőül olvasott valami régi könyvet, vagy pedig apró betűvel megírt valami finom, kedves cikket a régi Pestről; erről a nagy, zajos városról, amelynek ő csak fogadott fia volt.

Tudja ez a cifra, gözös város, hogy egy kicsiny szerkesztőségi szoba dohányfüstös levegőjében negyvennyolc esztendő óta dolgozott egy fáradt újságíró, aki szerelmes volt Budapestbe?! Barátja, rajongója, imádója, bolondja volt Budapestnek. Csak a régi könyveket szerette úgy, mint Budapestet; a régi könyveket is csak azért, mert Budapestről szóltak.

1903 október 23-án múlt kétszáz esztendeje, hogy Lipót császár kiadta híres privilégiumlevelét, mellyel Budát és Pestet szabad királyi várossá emelte. Akkoriban Peisner és én is, tárcát írtunk lapunknak a nevezetes eseményről, és megírtuk, hogy úgy illenék, hogy a nagy esemény alkalmából konduljanak meg a harangok és lobogó lengjen a házak ormán, mert im kétszáz esztendeje, hogy szabad királyi város lett Pest és Buda. Fáradt, szomorú mosollyal mondta:

— Nem kárba veszett munka az, amit csinálunk? Úgysem veszik észre. Hát érdemes?

— Ezt észreveszik! — mondtam neki.

Kétkedve nézett rám.

— Azt hiszed?

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

725.092.1

Szerző: *Pásztor Mihály*Cím: *Bástya ucca*

Hely

Bástya u.

Idő

"1924"

Személy

Forrás:

*Újság**Bm*

(Hely)

1924. 11. 10.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

— Ezt észreveszik — mondtam ravaszul — erről beszélni fogunk, mert én elmegyek *Ballagi Aladár*hoz, és megkérem, hogy kongassa meg a harangot a fővárosi, közgyűlésen. Megmagyarázom neki, hogy ő nemcsak historikus és egyetemi professzor, hanem városatyja is, akinek kötelességei vannak a polgársággal szemben. Meglásd, milyen nagy muri lesz a dologból.

El is mentem *Ballagi*hoz, akinek a *Kinizsi uccában* van a háza. Fát fűrészelt az udvaron. Ez volt akkoriban a passziója. Kemény, harcias, pattingó negyvennyolcas magyar *Ballagi Csak Gyula* Pál tudott úgy pattingni, mint *Ballagi*. A kitűnő tudós abbahagyta a favágást és bekísért a dolgozószobájába.

— Tanár úr, — mondtam neki — nagy dologban járok. Kétszáz esztendő évfordulója van *Lipót* császár privilégium-levelének, nem szabad engedni, hogy nyomtalanul múltjon el ez az évforduló. *Ballagi Aladár* történetírót és egyetemi professzort nem azért választották meg városatyává, hogy apró-cseprő dolgokkal foglalkozzék, hanem azért, hogy mikor effajta évforduló adódik, felálljon a városatyák parlamentjében és kitanítsa a burgerket a város történiájára. Megmondja a greistereknek, meg a többieknek, hogy mi fán termett az a privilégium-level; meg hogy mekkora utat tett meg ez a Pest kétszáz esztendő alatt?

Ballagi szeme pajkosan ragyogott és mosolygva fenegette a bajuszát.

— Biz az igaz! — mondogatta.

— Szóval beszédet mond tanár úr a közgyűlésben?

— Nem merem én azt... .

— Nem meri? Hogyhogy nem meri? — mondtam megütődve.

Lemondóan legyintett a kezével.

— Félek én ezektől! Maga, öcsém, még nem ismeri a pesti városatyákat. Rettenetes emberek azok...

Megijedtem.

— Rettenetes emberek a városatyák? Nem tapasztaltam.

— Egyszer már tartottam nekik historiai előadást és nagyon megírtam velük, — mondta a professzor rosszalólag.

— Hogy-hogy?

— Tudja, néhány esztendővel ezelőtt történt, mikor a *Bástya uccában* volt az a dolog.

— Miféle dolog?

— Ejnye, ejnye, hát hogyismondjam... A *Bástya uccában* nagyon elszaporodtak azok a kisasszonyok, akikről nőfarsaságban nem igen szoktak beszélni. Minden házban lakott egy-két ilyen kisasszony és lányos családapa nem mert a *Bástya uccába* költözni. A *bástya*uccai háziurak odáig voltak elkeseredésükben, mert mikor minden belvárosi háztulajdonosnak nagyszerűen jövedelmezett a háza, csak épp a *bástya*uccai házak maradtak üresen. A háziurak összeültek, tanácskoztak. Mit kellene tenni? Felmentek a rendőrkapitányhoz és megkérték, hogy füstölje ki a *Bástya uccát*. A főkapitány jó ember volt. Megtette, ami tőle telt. Dehát ez sem használt, mert a lakáskeresők ezután is messzire elkerülték a megbélyegzett uccát. Akkor jutott eszébe az egyik *bástya*úr, aki okosabb volt, mint a többi, hogy úgy kell segíteni a bajon, hogy új házat kell építeni a régi házak helyén. Úgy is lett. A *bástya*uccai régi házak helyén egy-kettőre új házak nőttek ki a földből. De tudja isten, ez se használt,

mert a házak ugyan újak lettek, de az *ucca* renoméja a régi maradt. Egy napon aztán deputációvá kögültek a háziurak, elmentek a Városházára és megkérték a polgármestert, hogy változtassa meg az *ucca* nevét, mert ha ez sem segít, akkor nem segít itt már semmi. Keressenek ki valami jóra való régelhúnyt hazafit és nevezzék el arról azt a szerencsétlen uccát. A polgármester jó ember volt. Rögtön átlátta a kérdés fontosságát és hajtott a jó szóra. A városházán menten megcsinálták a javaslatot, melyet letárgyaltak a szakkbizottságok, elfogadta a tanács és kitérték a közgyűlés napirendjére is, hogy írjon át a törvényhatósági bizottság a közmunkatanácsnak, hogy a *Bástya ucca* nevét változtassa meg.

— Én ezekről mind nem tudtam — mondta *Ballagi*. — Mert hát elvégre is: én elsősorban mégis historikus vagyok, aki erkölcsrendészeti ügyekkel csak akkor foglalkozom, ha a történelmi idők távlatán keresztül vizsgálhatom az *uccai* kisasszonyok dolgát. Mondom, én arról mind nem tudtam, hogy mi készül, mi nem. Egy szerdán délután aztán — épp közgyűlés volt — gondolom, elmegyek az új városházára, meghallgatom, miről tanácskoznak a város atyái?! Amint belépek a nagy közgyűlési terembe, megállok a terem ajtajában, figyelek. Hát a főjegyző épp azt referálja, hogy „mondja ki a közgyűlés, hogy átír a közmunkatanácsnak és felkéri, hogy a *Bástya ucca* nevét...”

— Ejnye — mondom, — ennek a fele se tréfa.

— A főjegyző befejezte a referátumát és a főpolgármester érces, monoton hangján már feltette a szokásos kérdést:

— Méltóznáik elfogadni!

Intettem, hogy hozzá akarok szólni a kérdéshez és — tudja öcsém — olyan háromne-

gyedórás beszédet vágtam ki, mint a pinty. Megmagyaráztam nekik, hogy rettenetes dolgot akarnak művelni, mikor a Bástya ucca nevét meg akarják változtatni. Minden elpusztult már, ami a régi Pest életének tanúja volt. A régi házak helyébe újakat építettek a kapzsi

utódok; a város falait, bástyáit, rondelláit elpusztította az idő, lebontotta a csákány. Emléknek a multból nem maradt egyebük, mint ez az uccanév, mely egyedül hirdeti, hogy Pestet egykoron hatalmas bástyafal védelmezte az ellenségtől és most ezt is el akarják pusztítani. Mondtam, hogy olvassák el *Rómer Flóris*nak nagyszerű történeti tanulmányát. *Rómer Flóris* még látta és kiásatta utolsó követ a bástyának. A régi falak a mai Bástya-uccától, a Magyar uccán és az Újvilágon keresztül a régi Váci kapuig és azontúl a hajdani rondelláig húzódtak... Megmondtam nekik, hogyha már elpusztultak a régi Pest kövei, legalább hagyják békén azt az uccanevet, a régi időknek egyetlen emlékét, amelyet a csákány el nem pusztíthatott. Hagyják békén ezt az uccanevet, mert szégyen, és gyalázat lenne, ha ezt is elpusztítanák.

Amint láttam: beszédem nagyon meghökentette a tisztelt közgyűlést és a Bástya ucca nevének megváltoztatására vonatkozó javaslatot levették a napirendről. Mögöttem azonban morogtak a burgerek. Különösen a belvárosiak voltak felháborodva ellenem:

— Csak a tanároktól mentsen meg az Isten!
— mondta egy belvárosi építőmester a hátam mögött.

— Miért nem meséli az iyesmiket az egyetemen a diákoknak? — toldotta meg egy másik, kissé svábos magyarsággal.

— Lenne csak háza neki a Bástya uccában, akkor másképp beszélne! — adta vissza a szót a harmadik.

— De csak hagyjátok! Lesz még egyszer választás.

A régi ismerősök kezdtek elkerülni az uccán. Különösen a belvárosiak orroltak rám. Eleinte nem értettem a dolgot. Csak később kaptam észbe, amikor a következő választáson kis hijja, hogy ki nem buktattak.

— Uraim, nem tartok én ezeknek többé történelmi előadást. Félek én ezektől!

Pásztor Mihály.